

ELS PLÀNOLS DEL MERCAT DE TORTOSA Les obres del mercat de Tortosa van estar envoltades de polèmica, ja que van patir diversos ensorraments

ELS ARQUITECTES

Els plànols són els originals de l'arquitecte municipal Joan Abril

Joan Torras va dissenyar les encavallades metàl·liques de la coberta del mercat

Tortosa, del 1885

lls ornamentals en color i diferents textures. / AHCBE

construcció d'un mercat. La localització de l'edifici, situat a la riba de l'Ebre, va generar molta polèmica a la premsa de l'època, així com també l'adjudicació de l'obra a la societat Banco de Tortosa de la construcció i concessió del mercat per 175.000 pessetes. "Fou motiu de plet, ja que s'acusava l'Ajuntament de favoritisme", explica López. El primer projecte del mercat va ser dissenyat pel mestre d'obres municipal Jaume Ortega Fadrudo, que va dissenyar un edifici amb estructura de ferro, de planta rectangular i dos naus concèntriques i les obres van començar el 1884, d'acord amb aquests

plànols i ja sota la direcció de Joan Abril com a arquitecte municipal. Segons sembla, però, el projecte no era del gust d'Abril, que va convèncer el consistori per canviar el projecte, tot i que les obres ja havien començat. Abril introdueix modificacions al projecte original; uns canvis que van comportar una "absoluta temeritat perquè la seua modificació conceptual implicava, a la pràctica, un canvi total del projecte" i van afectar negativament la marxa de les obres del mercat. Segons explica López, "l'obra va bastir-se amb materials febles i mancada de solidesa, i, entre altres

accidents, va patir tres ensorraments parcials". El darrer va produir-se el 4 de novembre del 1886, quan se'n va ensorrar la paret nord arran d'una forta ventada. És aquí que el Banc de Tortosa, "cansat de tantes deficiències" i davant "la palpable situació d'inseguretat", contracta Joan Torras; un fet que constata el conveni localitzat al fons notarial de l'Arxiu. Torras va haver de reforçar els fonaments del mercat, refer-ne les façanes (d'acord amb el disseny de Joan Abril, segons els plànols trobats a l'Arxiu) i dissenyar les encavallades metàl·liques de la coberta, "l'autèntic mèrit de l'obra", insisteix López. I és que Torras va aconseguir, amb 14 encavallades de ferro laminat i perfil parabòlic, "salvar" una llum de 27 metres mantenint un espai interior diàfan sense cap pilastra de subjecció. Acabades les obres sense més incidents, el mercat va ser inaugurat l'1 de setembre del 1887.

UNA TROBALLA D'IMPORTÀNCIA

Tant Albert Curto com Antonio López coincideixen en que la troballa dels plànols originals del mercat de Tortosa és molt important, ja que fins ara era una "mancança" important. Actualment, a l'Arxiu es conserva bona part dels plànols, permisos d'obra i projectes dels principals edificis municipals, però, en canvi, mai s'havia trobat els del mercat, un dels edificis més emblemàtics de Tortosa. "Urbanísticament, la troballa dels plànols és com disposar de la partida de naixement de l'equipament", explica Curto. D'aquí que la troballa dels plànols haja aixecat tant d'interès dels historiadors. "El mercat és un dels edificis emblemàtics de la ciutat", insisteix López, i la troballa del document permetrà "documentar-ne molt millor el procés de construcció". De fet, López valora que als plànols "es poden veure tots els detalls dibuixats, en color i tractament de textures", un treball que no era gens habitual en els plànols de l'època. Segurament, aquests plànols són una còpia feta a mà dels originals i estan dibuixats sobre una tela fina. Ara, l'Arxiu buscarà la fórmula per restaurar i conservar aquests plànols –"un document de màxim interès per a la ciutat"– i que puguin ser consultats pels investigadors. ■

L'opinió

Albert Curto Homedes

Director de l'Arxiu Històric Comarcal del Baix Ebre

Una gran troballa

La localització de la planimetria (original del 1885) del mercat públic de Tortosa insertada en una escriptura notarial ha sigut una gran troballa, ja que la seua existència es considerava perduda. Alhora, però –cal dir-ho també–, ens presenta una problemàtica per garantir-ne la conservació. Les característiques concretes –el tipus de suport, de tela, la disposició en diversos plecs, la tinta corrosiva i el volum voluminós i curosament enquadernat on es troba encartada– fan que de tot plegat s'haja de fer una intervenció professional i amb plenes garanties. En primer lloc se n'han fet unes primeres reproduccions per poder oferir-les als estudiosos i evitar la manipulació dels originals. Caldrà, així mateix, reproduir la totalitat del protocol notarial com a alternativa als usuaris. Seguidament, en una primera fase de la intervenció, procedir a desenquadrar el volum, extraure'n la planimetria i fer-ne una reproducció el més fidel possible, la qual servirà de substitució de l'original i després, tornar a enquadernar el volum, ara ja amb la còpia. Mentre, la planimetria original s'haurà de condicionar amb material especial de conservació i desar-la correctament de forma estesa en planeres. En una segona fase d'intervenció s'ha de treballar per evitar la continuació del procés degradant de la tinta i restaurar els esquins ja existents.

"No es descarta que l'Arxiu establisca algun tipus de conveni amb altres organismes, institucions o entitats per poder dur a terme correctament la salvaguarda i conservació d'aquest patrimoni documental"

No es descarta que l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre establisca algun tipus de conveni amb altres organismes, institucions o entitats per poder dur a terme correctament la salvaguarda i conservació d'aquest patrimoni documental, el qual, més enllà del seu valor intrínsec, pot ser degudament potenciat en ser el mercat un dels elements arquitectònics i urbanístics emblemàtics de la ciutat de Tortosa.

La polèmica que va envoltar la construcció del mercat va conduir a que el Banc de Tortosa, com a promotor i davant la fallida que havia ocorregut en l'execució, decidís encomanar a Joan Torras Guardiola, arquitecte i enginyer de Barcelona, l'execució final basant-se en els plànols de Joan Abril Guanyabéns (que són els avui localitzats) i, per tant, es fes aquest nou conveni davant del notari Antonio Monasterio el 29 de maig del 1886.